

Woord vooraf

In 2022 heeft *Documenta* veertig jaar op de teller staan. In het eerste artikel van dit lustrumnummer blikt redacteur Steff Nellis daarom terug op het ontstaan en de geschiedenis van het tijdschrift. Naast een retrospectieve lezing van wat er de afgelopen veertig jaar zoal veranderde, biedt deze bijdrage een gericht toekomstperspectief. Daarmee hoopt hij, in naam van de voltallige kernredactie, aan te tonen dat de scope, productie en distributie van *Documenta* mee wenst te deinen op de golven van een wereld in verandering. *Documenta* 40.2 luidt namelijk het einde in van de productie van reguliere nummers voor dit tijdschrift, aangezien we vanaf jaargang 41 in 2023 exclusief zullen focussen op het samenstellen van themanummers in samenwerking met verschillende gastredacties. We leiden u in deze inleiding graag nog één keer door het gevarieerde aanbod aan artikelen dat voor u klaarligt.

Rosa Van Kollem opent dit laatste reguliere nummer na het overzichtsartikel van Nellis officieel. Ze bespreekt in haar bijdrage de voorstelling *Grensgeval* (2016) van Tom Kleijn, naar Elfriede Jelinek's *Coda* (2015). In *Coda* combineert Jelinek een reflectie op het Volkswagen-emissieschandaal met een kritiek op de Europese omgang met vluchtelingen. Van Kollem onderzoekt in haar bijdrage zowel de oorspronkelijke brontekst als de Nederlandstalige theaterbewerking en bespreekt vervolgens hoe de concepties van 'taal' tot uitdrukking komen in de adaptatie.

Marie Peeters gaat in "Het Objeu in Onduidelijke Correspondenties van Menzo Kircz" op zoek naar de relatie tussen een actief mensbeeld en een eerder passief idee over materie in de representatie van objecten in de podiumkunsten. In het artikel staat dan ook een poging tot constructie van een alternatieve verhouding tussen object en subject centraal, hetgeen ze uiteenzet aan de hand van een analyse van het (her)creatieproces van Menzo Kircz' *Onduidelijke Correspondenties* (2018). Via ecologische en posthumanistische denkers als Jane Bennett en Bruno Latour, maar ook via de Franse dichter Francis Ponge, analyseert Peeters Kircz' strategieën van 'participatieve observatie'.

Eléa De Winter buigt zich in "Een portret van de stad als veranderend terrein" over Pavimenti en Scheldetuin, twee kunstwerken die, hoewel ze bijna simultaan in het voorjaar van 1987 werden gemaakt en gelijktijdig waren te bezichtigen op een boogscheut van elkaar, toch ieder in

functie van twee verschillende voorstellingen werden gerealiseerd. Hoewel beide kunstwerken aanvankelijk met erg veel onbegrip werden ontvangen, bleek de kritiek wel degelijk aanleiding voor een grondige reflectie op de positie van Antwerpen als stad in een postindustriële transitie. Meer nog, de kunstenaars adresseren aan de hand van deze werken de frustraties van de bredere bevolking over het toenmalige stedenbouwkundige beleid. In haar bijdrage werpt De Winter een blik op de ontstaansgeschiedenis en -context van beide installaties, alsook op het belang van hun specifieke performatieve context.

Welke mogelijkheden bieden institutionele dramaturgische procedés binnen theaterhuizen? Vanuit de overtuiging dat er nood is aan meer verbinding binnen de institutionele werking van theaterhuizen, exploreert Lena Vercauteren aan de hand van een case study die werd opgebouwd rond het Internationaal Theater Amsterdam (ITA) de specifieke mogelijkheden om vernieuwende praktijken binnen de instelling te brengen. Hun bijdrage focust daarbij op de sleutelpositie van de dramaturg en beargumenteert dat deze zich in de juiste positie bevindt om via de artistieke praktijk van een instelling na te denken over wat die instelling kan betekenen voor de maatschappij waarin die zich bevindt.

De laatste artikelbijdrage in dit winternummer van 2022 is van Marthe De Ruyscher en Steff Nellis. Beiden merkten een sterke hiaat op in de theatereducatie van jongvolwassenen. Al te vaak wordt slechts de modernistische canon onderwezen en dreigt een bespreking van theater binnen het reguliere literatuuronderwijs ervoor te zorgen dat tieners worden weerhouden van een specifieke theatrale ervaring. De Ruyscher en Nellis pleiten er dan ook voor om het postdrama te (her)introduceren als een belangrijke speler binnen de theatereducatie in het secundair onderwijs. Aan de hand van de voorstelling *Matisklo* (2019, Toneelhuis) van Bosse Provoost en Ezra Veldhuis tonen ze op welke manieren leerkrachten het postdramatische hiaat kunnen invullen en daarbij bovendien bredere, maatschappelijke thema's kunnen tackelen.

In de portfoliosectie stellen theaterwetenschappers-in-opleiding – Remi Cosijn, Rojda Gülüzar en Eline Van den Broeck – hun postproductionele dramaturgische analyse voor van Milo Rau's perfor-

matieve filmproject *The New Gospel* (2020, International Institute of Political Murder). Ze leiden de lezer door hun zoektocht naar informatie over het postproductionele verloop van de voorstelling heen en merken op dat het materiaal dat voorhanden is erg dispaars blijkt. Daarom bouwden zij een nieuwe website uit die de schat aan informatie bundelt en tegenover elkaar uitspeelt.

Tot slot kan u ook twee boekrecensies terugvinden. De eerste is van Klaas Tindemans en handelt over het boek *Kats! Of hoe in de vroege negentiende eeuw een Brusselse theatermaker aan de wieg van het socialisme stond* (2021) van Johan Wambacq. In zijn lezing betoogt Tindemans dat Wambacq's boek een gunstige aanvulling is op de relatief kleine hoeveelheid aan literatuur die er over de specifieke rol van Jacob Kats in de Belgische arbeidersbeweging bestaat. De tweede recensie is van de hand van Joachim Ben Yakoub. Hij bespreekt in zijn bijdrage op welke manieren Rolando Vazquez in *Vistas of Modernity. Decolonial Aesthetics and the End of the Contemporary* (2020) het begrip 'decolonial aesthetics' in een breder socio-cultureel kader plaatst.

U zal opmerken dat er doorheen dit nummer ook enkele wensen zijn opgenomen in de vorm van 'Postcards for *Documenta*'. Samen blikken ze terug op de afgelopen veertig jaar van theaterwetenschappelijke output of kijken ze vooruit naar de toekomst van het tijdschrift.

Wij wensen u veel leesplezier, niet alleen met dit nummer, maar ook met de volgende veertig jaar *Documenta*!

De kernredactie
Christel Stalpaert
Bram Van Oostveldt

Eline Denolf
Elias D'hollander
Sophie Doutreligne
Steff Nellis
Leonie Persyn
Sophie van den Bergh
Tessa Vannieuwenhuyze